Bibliotéka Naukowéhw tow-a im. Шевченка Lwów - Czarnieckiego Polska

Рік видання: XII. 1. III. 1934. Число 1.

ПЛАСТУН

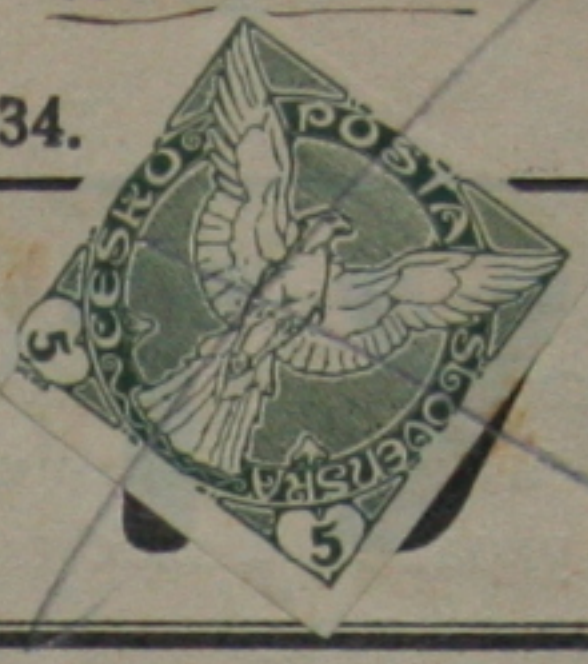

ЧАСОПИС ПЛАСТОВОЇ МОЛОДІ

IV
2/c 17.075
1934-1

Ю. Боршош-Кумятський:

ЮНАКАМ.

І задрожать наші високі Карпати,
як силою зломить кайдани Юнак.
Здивує увесь світ завзяття гаряче,
й гартований, дужий, юнацький кулак.

Серце виплекало в грудях буйну силу,
і двічі вмирати не буде нам жаль!
Тільки обережно, не спати на варті,
бистро роздивлятись у ворожу даль.

Здобудемо свій світ могутним розмахом,
без гніву, заліза, кровавих степів,
полетим до щастя, слави і свободи
та залле увесь світ наш проможний спів.

І стане на варті міцний День в Карпатах,
та запалить сонцем кроваву росу.
Народ зневажений ізміцнить Закони,
а історія цю запише красу.

Не з мечем ми станем а тільки з любовю,
освітою, знанням, щоб не лити кров,
Вже дрожать Карпати, Горить День на шпилях,
Юначе, на місто! Кожний будь готов!

Рахів, 12. II. 1934.

Від редакції

Ширші сходини українських пластових провідників в Ужгороді дня 3. лютого 1934 винесли рішення: продовжати у видаванню пластового часопису „Пластун". Одночасно пе-

БІБЛІОТЕКА НАУК. ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА
ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА АН УРСР № Ж-2258

ренесено видавання часопису до Севлюша і обібрано мене його редактором. Редакторство „Пластуна“ приняв я без вагання, бо сам уважаю неможливим, щоби більшетисячна організована українська пластова молодь була без своеї фахової преси, без свого духового проводу.

До редаґування „Пластуна“ заанґажовано найкращих наших чільних пластових працівників, а щоби наш часопис був чим ріжноманітнійшим, повинностею кожного пластуна і пластунки є подавати до „Пластуна“ свої думки оглядно орґанизаційного і ідейового зарядження Уладу; повідомляти редакцію і о найменьших проявах життя курінів зі всіх усюдів Підкарпаття Підкреслюю: все що діеться в пласті має бути занотоване у „Пластуні“. Напрямок Пластуна лишається незмінимим: поступати буду в дусі попередних річників. Новиною буде лише форма правопису, бо уживатиму правопису фонетичного, уважаючи курійозним подавати лектуру для дітей іншою формою, як для їхних батьків.

Андрій Ворон.

В. Самчук:

МОЛОДІ.

Молодь — це квітка роскішна,
Молодь — це радість життя,
Це пора, що найбільш успішна
Із людсько — земного буття.

Це троянда живая, пахуча,
Що чарує у кожного зір,
Це надія жива, невміруча,
Це мрія, що лине до зір.

О, молоді, поро незабутня.
Поро повная щастя і мук.
Ти є чар, ти сила є могутня,
Повна віри, надії й розпук.

Пластуни: Поширюйте свій часопис. Показуйте його й дорослим і приєднуйте їх до передплати. Чим більше людей часопис читає, тим ліпший він буде.

ПЕРШОМУ ПЛАСТУНОВІ РЕПУБЛИКИ СКОБ!

Перший пластун республики Чехословацької президент Тома Масарик, дня 7. березня с. р. доживає 84 рік свого життя. Вийшов з під соломяної стріхи бідного челядника, перейшов тяжкі етапи життєвої боротьби, аж засів у замку славних чеських королів, на Градчанах, як президент вільної республики Чехословацької.

Масарик, це ідеал молоді; тим більше є він ідолом свідомої пластової молоді, яка постановила йти слідами всіх чеснот, яких держався протягом довгих десятки років і держиться ще й днесь дорогий наш Батько і перший провідник пластовий Тома Масарик. В день його 84 уродин в серцях українських пластунів Підкарпаття забренять могутні слова нашого гимну

„. . . не зломим ми своїх присяг . . .“

а підете по стопам, які показав нам своїм життям президент Масарик, якому однозгідно кличемо

Скоб!

Тарас Шевченко

Для кожного українця, деб він не був, місяць березень є місяцем і незмірної радости і превеликого горя. Місяць березень дав для українського люду Його найбільшого ґенія, і в світовім розмірі великого поета і народнього пророка Тараса Шевченка.

Та місяць березень і забрав Його від нас.

На світанню весни узрів Він світ, щоб своїм, Богом дарованим талантом, зобачив ту страшну мізерію, в якій находився в той час український люд; щоб увидів ту до неба вопіючу несправедливість, яку приготовили і в якій держали український народ власть іміючі, і щоб своїм все перевишшаючим та прецінь ласкавим голосом заговорив

„обійміте брати мої
й найменьшого брата . . “

та умів і грізними словами кинутися до них . . .

„Схаменіться, будьте люде,
Бо лихо вам буде . . . "

і по 46 роках повних горя й біди, коли підсоняшники щойно зачали вибивати свої пупяшки із землі а природа готувалася до нового життя, Тараса Шевченка не стало.

Умер, покинувши нам заповіт:

„І мене в семї великій,
Семї вільній, новій,
Не забудьте спомянути,
Не злим тихим словом.

І споминаємо. Вільне пластове братерство, на своїх академіях, перед рушниками окрашеним портретом Батька, ахиленими головами складав присягу Йогож словами:

„Будеш Батьку панувати,
Поки жиють люде . . ."

Я. Бульба, ст. пл. скоб:

Як починати працю з новиками

Пластова ідея чим далі то все більше й більше захоплює молодь цілого світу. Старше громадянство побачило величезний додатний вплив пластового виховання, старається його поширити і орґанізувати всю молодь під пластовий прапор. На жаль у нас цей рух не йде тим темпом, як у других країнах. Головна причина цього лежить в тому, що ми не маємо потрібне число вишколених пластових провідників. Щоби спонукати до пластової праці ідейнійші одиниці нашого громадянства (не пластунів, а передовсім наше учительство) подаю цих скілька порад, хто може закладати і як вести пластовий відділ.

Пласт може заложити люба особа маюча бодай 18 років, яка любить молодь і хоче з нею працювати, любить природу і головне, є переконана, що пласт то є одинока орґанизація, яка найліпше виховує всесторонно молодь. Коли ці елєменти в людині є-можна спокійно братися до пластової праці. Однако, перед тим, як

скликати дітей на перші сходини, такий кандідат(ка) на пластового провідника мусить добре поінформуватися про пласт. Найліпше в такій цілі звернутися до котрогось зі старших пластових провідників, а потому перечитати бодай один з наведених пластових підручників:

1. О. Вахнянин: Пластовим шляхом за красою життя.

2. Ол. Тисовський: Життя в пласті.

3. Ржегак; Скаутський вудце.

4. Прижмуренко: Порадник впорядчика.

5. В. Кархут: Перша проба пластуна.

Познакомившися добре з пластом треба тепер старано підготовити програму сходин. На перших сходинах треба в дітей викликати бажання змагатися бути ліпшими, як другі діти і тим самим стремітися бути пластуном. Велику скількість дітей недопоручую брати наразз. Коли бажаючих стати пластунами е много, тоді їх треба поділити на більше груп. Найліпша праця йде в групі, яка складається не більше, ак з 15-20 душ.

Програму сходин можна скласти приблизно після такого взірця: 1. Слова провідника о пласті (виложити в формі казки) 10 12 мінут. 2. Рухова забава (10-15 мінут) В часі тієї забави провідник мусить уважати, які діти роблять хиби проти пластових законів (братерство, приятельство, і т. п. і навязуючи з конкретних прикладів пояснює деякі пластові закони. 3. Пластові закони: повинности пластуна супроти других пластунів і людей; як здоровлять себе взяїмно пластуни (10 мінут) 4. Рухова забава, спів, деклямації. (10 мінут) 5. На закінчення нагадати дітям коротко про що говорилося, пригадати їм, що все що робиться на сходинах то е їхня тайна і другим дітям про то не сміється нічого розказувати (бо спільна тайна вяже дітей в одно тіло) По цьому розпустити сходини.

Сходини не сміють довше тревати, як одну годину, Краще менше, чим довше. Най провідник не піддається просьбі дітей продовжити сходини, бо цим зробить велику хибу. Цікавість дітей най буде все напружена і вичерпати її або втомити дітей на сходинах не сміється Сходини відбувати не частійше, як один раз в тиждень, а крім того треба раз в тиждень робити прогульки на яких практично перебрати тойже матеріял, що на сходинах. (знакування, слідження, сигнализація, забави і т. п.) Треба змагатися, щоби сходини відбувалися

по можливости на свіжому воздусі серед природи. Провідник ще мусить твердо памятати, що учити треба не лише словом, але головно приміром; мусить бути ідеалом пластуна; на сходини мусить прийти підготовлений, щоб під час сходин не заглядав до підручника. Провідник сам має сторого придержуватися пластових законів, а того вимагати і від дітей і держати їх безоглядно в послуху. При тім не сміє забути, що перед видачею якого небудь приказу муситься подумати, чи всі діти можуть той приказ виконати. Най провідник не падає на дусі, що частина його пластунів відпаде сама, або треба буде за недодержання закону виключити. Як віялка очищає зерно від полови, так і строго вимагані пластові закони очищать пласт від елементу слабкуватого, зате ті, що лишаться в пласті стануть тим ядром, із якого пласт буде поширюватися і розвиватися. Наведені в статті підручники можна набути через адміністрацію Пластуна.

Гренджа-Донський:

Весна

I.

Весна. Сонічко золоте гарячо цілувало канали і брудний асфальт. Бліда молодь з брудних жител благословляла сонце праведне, що відігнало холод і принесло весну. Недавно розтоплене багно міського смітника парою курилось і весняний вітрик розношував незносимий сморід . . .

По вулицях рух. На майданах життя кипить: молоденький цвіт народу повен радости. Але веселий сміх пожерають сірени самоходів і згук кованих возів. Сотки авт знімає хмари вуличних порохів, мілярди мікробів туберкульози дістає крила і з повітрям впивається в горло до легенів дитини.

— — — — — — — — —

II.

Весна. Сонечко золоте гарячо цілувало землю і своєю теплотою збудило природу. Під горою моріжок килимами стелився, на йому стома барвами піднімуться голівки диких цвітів і косиць.

Повздовж ріки сади рожевим, білим цвітом зацвіли. Ціла зворина немов залита молоком — біліє. Закосичене ціле село.

Спочив блискучий плуг, мотика і рискаль, бо нині день відпочинку. В святочне одяглась бабуня і пишна внучка. Скрізь маком зацвіло.

З гори спадав гірський потік, повитий кудрявими, срібними филями. Вмирав він у глибокім, зеленім плесі ріки Тиси, з голосною піснею на устах . . .

Два голуби перелітали понад поорані нивки. Зявилися і паташки щебетушки, що віщували прекрасну, теплую весну.

З далеку чути спів, юнацька рідна пісня гомонить, то наші діти: українські пластуни у поході на прогульку ідуть, червоні лиця румяніють. Тепленький вітрик повіває, розношує запах весни і бавиться у кучерях дівчат.

Яка краса Довкола все щебече і гуде. Гармонійно величаво лунав гимн природи.

ПЛАСТОВІ ВІСТИ

— ШИРШІ СХОДИНИ ПЛАСТОВИХ ПРОВІДНИКІВ. В суботу дня 3 лютого 1934 відбулися в Ужгороді ширші сходини українських пластових провідників. На сходинах взяло участь 37 провідників зі всіх усюдів Підкарпаття. На програмі сходин були пекучі справи організації молоді, а винесено богато важних рішень. Сходинами проводив начальник Союзу бр. Ю. Ревай.

КРАЄВИЙ ПЛАСТОВИЙ ХОР. На ініціативу окружного звітодавця бр. Грома заложено дня 4. лютого в Хусті Краевий Пластовий хор. До хору вписалося нараз 46 пластунів які на своїх коштах будуть місячно раз зїзджатися на проби, які відбудуться кожним разом в иншій місцевости Підкарпаття. Заложення хору уможливив княжий дар Преосвященсго епископа Стойки який дарував на хор Кч 500

— СЕЛЯНИН, ЩО ЗРОЗУМІВ ЗНАЧІННЯ ПЛАСТУ. На ширших сходинах українських пластових провідників в Ужгороді, старший пластун і провідник вовченят у Великій Ченґаві Микола Медвідь заявив, що його батько Михайло Медвідь, господарь у Вишній Апші, дає до вічного уживання красне місто під полониною Апецькою при поточині для пластового табору. Як із того видно починають і старші громадяне розуміти велике виховне значіння пласту і таборування.

— КОЛИБА МІСТО ШАТЕР. На нарадах пластових провід-

ників була підкинена думка перейти пластунам при таборованню замість дорогих шатер на систему колибову. Проєктом буде заниматися Краєва Пластова Старшина.

— ДВА ТАБОРИ ПЛАСТОВІ. Сього літа пластуни уладять два літні табори. Один буде на сталому місци в Солочині для западної части і середини Підкарпаття, а другий на Гупульщині для пластунів сходу.

— У БРАТИСЛАВІ при Т-ві „Просвіта“, існує пластовий гурток лисичок „Котеня“. Звуковий знак гуртка є „мяв“. „Котенята“ видають часопис що зветься „Мяв“. Скоро вийде четверте число цього пікавого журнальчика. Кожне число коштує для пластунів Кч 1. Замовляти у редакції Пластуна.

— ПЛАСТОВИЙ ВПОРЯД вийде в сих днях в ціні біля 2 Кч. Замовляти у редакції Пластуна.

Кажуть:

що головний редактор засипаний статтями від своїх співредакторів.

що адміністратор не встигає інкасовати деклярованні суми на фонд Пластуна.

що половина хустських пластунів перейшло до Севлюша.

що бичківські пластуни вже приготовилися до третого іспиту.

що пластові опікуни переобтяжені пластовою працею.

що берегівські пластуни вже полагодили справу з шатрами.

що про чинність рахівських курінів всі часописи розписались.

Певно відповісте.

1. Хто написав „Хлопчики“ ?
2. Звідки походить слово „Пластун“ ?
3. Яка довга границя Чехословацької републики ?
4. Хто винайшов парову машину ?
5. Що сталося в році 1492 ?
6. Скільки Українців живе на світі ?
7. Хто є губернатором Підкарпаття ?

М. Диканько:

ПЕРИМЕТР

Галочка смутно вертала з гімназії. Її радість з вакацій, і раннє повалювання в ліжку „доки схочу“ і перспектива таборування під скелею, над Тисою, коли вечерами при ватрі так гарно оповідаються смутні історії, і мрії про 2 місяці повної свободи, все те, на що так тішилася Галочка послідний квартaль, — все зблідло, як довго неполивані квіти. Галоччин носик, що звичайно показував геометричний центр неба, нагадував днесь пендрик вартового поліцайта, який показує дорогу, бо Галочка йшла спустивши голову на самі груди.

І єдиною причиною всього цього була ота страшна все оганьблююча, гидотна 4. В самій средині річного висвідчення, проти слова „з геометрії“ розсілася вона, як пані директорова на репрезентаційній вечері товста, нахабна і подумайте — подумайте між самими одиницями. І одинички перестрашено збилися в купи, такі тоненькі, худі, і їх зовсім було непомітно в тіні жирної, тільнатої баби, 4.

Ні, Периметр рішучо був несправедливий до Галочки. Що Галочка сказала $2\pi R^3$, замість πR^2 це був просто „lapsus lingue“; що Галочці вирвалося „площа основи на $^1/_6$ висоти, замість на $^1/_3$ висоти, це був також lapsus Галочка вже не знає який . . . і все так. І ось тобі. У річному висвідченні . . . між самими одиницями. Ух, ти противний, проклятий Периметр . . . Ти . . . Ти . . . Ти . . . П-е р и м е т р. Гіршої лайки Галочка не знала.

Раптом Галочка зтишила кроки. Перед нею, нога за ногою йшов Периметр. Віковічний ворог Галиччин вів за руку 2-3 літну дитину, яка весело щебетала, піднімаючи догори голівку на татка. Її срібне, тоненьке, як бабине літо, волосячко розвивалося на вітру й купалося в соняшному промінні.

О, ні, Галочка ні за що не пережене Периметра. Отак і буде йти цілий час за ним. О не діжде він, щоб Галочка йому побажала „добрий день“.

Дитина, наче відчувши Галоччин погляд повернулася й усміхнулася Галочці блакітними оченятами.

Диви на його. Так той Периметр має таку красну дитину. Нещасне дитинча, що має такого противного батька.

Дитина пустилася батька й пустуючи вискочила на середину вулиці. І в той самий момент ізза рогу рвануло сиреною і круто повернуло на дитину авто. Галиччини книжки

розсіялися по хіднику і скорше чим Периметр міг протягти руки, була Галочка біля дитини . . . . . .

Опамяталась Галочка в лічниці. Біля постели сиділа мама, а за мамою стояв Периметр. Галочка завважила, що чорне кучеряве мамине волося збіліло, як сорочка, але лише повела очима.

— Що сталося, мамцю?

— Нічого, дитино моя, нічого . . . Трошки ногу . . . але не будуть різати . . . будеш здорова. Тобі треба спати . . . спокійно спати. Ножечка зростеться . . .

Раптом Галочка пригадала:

— А дитина?

— Яка дитина? незрозуміла мама.

— Периметрова.

— Дитині нічого не сталося. Ти руки з дитиною витягла вперед.

Схудлі уста Галиччини означили щасливу усмішку. Галочка повернула голову і вперше після події заснула спокійним тихим сном.

ЗАГРАНИЧНИЙ ПЛАСТ

— СВІТОВИЙ НАЧАЛЬНИК ЗДОРОВИЙ. Льорд Бейден Повел, світовий начальник пластунів в перших днях януара перебув тяжку операцію. Операція вповні удалася, и наш начальник в лютім покинув лічницю в повнім здоровлю і силі Тішиться на приближаючийся великдень, коли видасться з англійськими пластунами на прогульку на Середземне море, щоби відвідати пластунів в Ґібральтару. (За Скавт-Юнаком).

— ЖЕМБОРЕ В ЛАТВІЇ Союз Чехословацьких пластунів (скавтів) дістав від литовських пластунів запрошення на їхнє жемборе, яке відбудеться в днях 20-30 липня на побережу моря в Ризі. Удержання на 12 днів стоїть всего Kč 200 рахуючі до того і три прогульки в Литві. Из кожної держави може прибути туди 5 пластунів, які дістануть усе удержання даром.

— В ЕГИПТІ, найпопулярнійшим пластуном є королевич Фаровх, який недавно взав сам участь у пластових перегонах в Каірі.

— БУЛГАРСЬКІ ПЛАСТУНИ, вибрали на послідних річних загальних зборах своїм начальником дра Стоянова.

Вжитися в свою долю не е те саме, що піддатися долі!

Чи знаєте:

що вага землі є 6.163 тріліони тун.

що летці, котрі перелетіли найвищий верх світа Монт Івріст мали на собі одежу огрівану електричним током.

що батько Шекспіра, найбільшого англійського драматурґа був анальфабетом і не вмів навіть підписатися.

що в Зєдинених Державах Північної Америки виходить 2300 щоденників.

Загадки.

1. Заповни буквами точки а що вийде побачиш: . е. ю. а. и. е. п. а. т. н.
2. Юлій несе редакторови вісти (в який день ?)
3. В якому місяці їсть найменше хлібороб ?
4. Пішлю сардинки тобі (хто ?)
5. Відбери з 9 один, так щоби зісталося 10.

Відгадки в слідуючому числі.

ГРА ЦИФРАМИ.

Цікавим є число 12,345.679, яке містить всі цифри нашої десяточної системи, крім вісьмічки і нули. Помноженням цього числа 72 нагороджується цей недостаток, що можна видіти на такім примірі:

12345679 x 72

24691358

86419753

88888888

а коли помножимо це число десяткою, значить припишемо нулю, а від того нового числа відіймемо основне число будемо мати такий вислідок:

123456790

— 12345679

—11111111

Жадаємо:

чистого повітря,
чистих думок,
чисту іпожиточну страву,
чисте помешкання,
чистоту в праці,
чисту одіж,
чистоту тіла

ПРОВЕ
С/Ф. 19

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

Видаємо Пластуна опираючися виключно на передплати і ті 50 сотиків дрібної продажі. Тому просимо пластове братерство замовляти в чим більшій скількости часопис а передплати засилати зараз по одержанню першого числа. Хто не поверне 1. число, уважатися буде за передплатника зі всіми правами і повинностями.

Для провідників пластових курінів висилаємо стільки примірників, скільки пластунів заявили Краєвій Старшині. Просимо, щоб належну скількість (50 сотиків за примірник) переказали приложеним до засилки чеком.

Передплата на рік виносить Кч. 5.

Рівночасно започинаємо збірку на пресовий фонд „Пластуна". Родичі й дорослі! Складайте свої сотики на лектуру своїх дітей. Грошеві засилки переказуйте чеком чис. 62 747 (Дунайска банка в Севлюші — Пластун 4603).

На пресовий фонд дарували: Севлюшський курінь Кч 50, Мукачівський хл. курінь Кч 50, Фр. Журек Кч 20, Я. Бульба Кч 20, Хустський дів. курінь Кч 50, Ел. Баранівна Кч 20, Янута Петро Кч 20, Ing. Сечинський Кч 10, Грабар Еміл Кч 10, Мих. Андрашко Кч 5, Чейпеш Ст. Кч 5, Попович Анд. Кч 5, Сітовський А. Кч 5, курінь при ґімн. в Ужгороді Кч 100. — Хто черговий?

ПЛАСТУНИ, чи малі, чи великі, дуже люблять збирати поштові значки (марки). „Пластун" хоче зробити своїм точним передплатникам гарний подарунок. — Кожний, хто заплатить передплату на „Пластуна" до 15. III. дістане в дар серію (5 штук) перших укряїнських поштових марок!

ВСІ ТІ ПЛАСТОВІ провідники, які деклярували гроші на видавання Пластуна, мають їх переказати адміністрації.

Видає: Краєвий звітодавець українських відділів Союзу Пластунів П. Руси.
Виходить щомісяця крім липня і серпня. Редаґує: КОЛЄҐІЯ.
Відвічальний редактор: АНДРІЙ ВОРОН. Адміністратор: Я. ШЕПЕЛЬ.
Редакція і адміністрація: Севлюш, ул. Розсипала ч. 34.
З „Центральної друкарні в Севлюші" в піднаймі Ігната Рота в Севлюші.

АН УРСР